

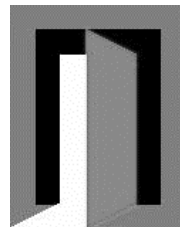
De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan
De Nieuwe Bijbelvertaling,
© Nederlands Bijbelgenootschap 2004/2007

Tentoonstelling 'Een weg te gaan'

Samengesteld en beschreven door

Rob van Uden
2014

Inhoudsopgave

I VOORWOORD	2
II DE TENTOONSELLING	4
1. Tastend de weg gaan	4
2. Jezus zendt ons op weg	6
3. Een nieuwe verkondiging van het Evangelie	8
4. Richting voor onze reis	10
5. Het hele volk van God	12
6. Een weg van heiligheid gaan	14
7. Kloven overbruggen	16
8. Verbonden met de verrezen Christus	18
9. Een weg van recht en vrede gaan	20
10. Kwetsbaar ambt	22
11. Gezag in Kerk en wereld	24
12. Het woord zal zich verspreiden	26
13. Wandelen met God	28
14. Blokkades opruimen	30
15. Getuigen in de wereld van vandaag	32
16. Opdat de wereld zou worden gered	34
III PRENTEN EN OECUMENE	36
IV DE TENTOONSTELLING 'EEN WEG TE GAAN'	36
V TENTOONSTELLING BESTELLEN	38

V Tentoonstelling bestellen

Deze tentoonstelling is gemaakt om in parochies en gemeenten een bezinning over wezen, doel en zending van de Kerk op gang te brengen.

Parochies en gemeenten kunnen de tentoonstelling huren bij de Katholieke Vereniging voor Oecumene in 's-Hertogenbosch.

De kosten daarvoor bedragen € 75,- plus een borg van € 50,- voor een periode van tien dagen. Parochies en gemeenten dienen zelf zorg te dragen voor het afhalen en terugbezorgen van de tentoonstelling.

Van deze uitgave is ook een speciale printversie in grijswaarde gemaakt. Deze print twee A5 pagina's in de juiste volgorde op één A4 formaat zodat u hier eenvoudig een 'boekje' van kunt samenstellen. U kunt deze printversie [hier downloaden](#).

Tevens kunnen bezoekers met behulp van de QR-code, aanwezig op de poster, deze publicatie op tablet of smartphone bekijken.

Contactadres voor informatie en bestelling:
Katholieke Vereniging voor Oecumene
Emmaplein 19 D, 5211 VZ 's-Hertogenbosch
073-7370026
secretariaat@oecumene.nl

In dit begeleidend boekje vindt u fragmenten uit het document "De Kerk, op weg naar een gemeenschappelijke visie". U vindt zestien gravures, met daarbij de fragmenten uit de Bijbel waarop ze gebaseerd zijn. Wij volgen daarbij de oecumenische 'Nieuwe Bijbelvertaling'. Bij elke gravure is een overweging geschreven die stevast uitloopt op één of twee vragen.

De oude gravures zijn een lust voor het oog en brengen het document van de Wereldraad van Kerken op het niveau van parochie en gemeente.

De geformuleerde vragen kunnen functioneren als een persoonlijke meditatie, kunnen in een groep gebruikt worden voor een geloofsgesprek of kunnen verzameld worden en opgestuurd naar de Katholieke Vereniging voor Oecumene.

Bij elke gravure wordt een Bijbelpassage geleverd en een kort fragment uit het document "De Kerk, op weg naar een gemeenschappelijke visie".

Meer informatie over dit document kunt u vinden op de website van de Katholieke Vereniging voor Oecumene (www.oecumene.nl), of u kunt gebruikmaken van de onderstaande QR code.

De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan De Nieuwe Bijbelvertaling, © Nederlands Bijbelgenootschap 2004/2007

I Voorwoord

De tentoonstelling loopt langs kopergravures van Pieter Hendriksz. Schut uit 1650. In deze prentenbijbel, de Schutbijbel vinden we Bijbelillustraties, aangevuld met Latijnse, Duitse, Engelse, Franse en Nederlandse

Pieter Schut

Pieter Schut werd geboren in 1619 en overleed ná 1660. Hij baseerde zijn prentenbijbel op de 'versjes over de afgebeelde Bijbeltekst.

De prentenbijbel van *Icones biblicae*' (1626) van Mattheüs Merian, prenten die in 1630 in een Lutherbijbel werden opgenomen. De opzet van de Schutbijbel met zijn kopergravures en versjes is rechtstreeks ontleend aan de prentenbijbel van Merian. Ook heeft Schut veel gravures gekopieerd. Dat kopiëren vereiste destijds een grote mate van vakmanschap. De kunstenaar bracht zijn eigen nuances aan. Dat Schut de afbeeldingen van Merian in spiegelbeeld kopieerde, werd ook niet als een probleem gezien. Pieter Schut heeft meer dan 100 'eigen' illustraties toegevoegd.

Op de gravures is steeds een 'Cum Privilegio' aangebracht, een copyright-aanduiding.

Een succesverhaal

Naast de houtsnede was aan het begin van de 16de eeuw de gravuretechniek tot ontwikkeling gekomen, een procedé dat op koper werd uitgevoerd. Bij de kopergravure kon een kunstenaar vrijer zijn lijnen zetten en meer nuances aanbrengen. Bovendien was de koperplaat minder aan slijtage onderhevig dan het houtblok.

Er verschenen in de zeventiende en achttiende eeuw tientallen uitgaven van prentenbijbels met de prenten van Pieter Schut. Op gebruiksvoorwerpen werden illustraties uit deze prentenbijbel overgenomen. De afbeelding waren bedoeld als decoratie. Maar wat moet bijvoorbeeld de doop van de Ethiopiër op een tabaksdoos?

Vanaf 1700 was de verbeterde etstechniek in opkomst. De etser kon de nauwkeurigheid van een tekenaar benaderen. De nieuwe techniek maakte de illustraties van Pieter Schut na verloop van tijd ouderwets.

De functie van de illustraties

Het is goed dat we ons realiseren hoe beperkt afbeeldingen aanwezig waren voordat drukwerk een plaats veroverde in het dagelijks leven. Voorheen moest je meestal naar de kerk om de Bijbel afgebeeld te zien. En enkel de rijken konden zich schilderijen aanschaffen. Door de boekdrukkunst en de introductie van het papier konden afbeeldingen steeds vaker thuis worden bekeken. De gravures brachten hielpen om de verhalen te onthouden en stimuleerden mensen om ze te overwegen.

De wijze van illustreren

Enkele gravures geven meerdere scènes uit het verhaal weer. Gravure 7 vertelt het prachtige verhaal over de doop van de centurio Cornelius in zes scènes. In de stad aan zee, rechtsachter, zien we Petrus op het dak, het visioen van een kleeft met dieren dat uit de hemel neerdaalt en drie mannen die de stad verlaten op weg naar het huis van Cornelius. Rechts zien we de knieval van Cornelius en de reactie van Petrus, links een geloofsgesprek en op de voorgrond de doop. Ook de gravures 8 en 13 kennen diverse scènes. Wanneer één scène is afgebeeld, brengt de kunstenaar meerdere elementen uit hetzelfde Bijbelverhaal bij elkaar.

De combinatie van document en prent

De Bijbel heeft een traditie om beelden in een nieuw perspectief te zetten. Ook Jezus en de jonge Kerk lazen het 'Oude Testament' als een verwijzing naar het Nieuwe Testament. De manier waarop de gravures bij de teksten gezocht zijn, is verwant aan deze traditie. Ook de Schutbijbel staat in deze traditie. Met het document van de Wereldraad in de hand zijn de gravures doorlopen. Aan de toegevoegde overwegingen kunt u uw eigen overweging toevoegen.

Rob van Uden, lid van het Dagelijks Bestuur van de Katholieke Vereniging voor Oecumene

III Prenten en Oecumene

Slechts twee jaar voor het verschijnen van de Prentenbijbel van Pieter Schut, bij de vrede van Munster 1648, kregen de protestanten de overhand in Nederland. De katholieken hadden een gevoelige nederlaag geleden.

De gravures van Pieter Schut werden zelfs opgenomen in de Statenvertaling, uitgegeven onder verantwoordelijkheid van de Staten Generaal.

Ondanks deze historische setting kun je niet zeggen dat de gravures van Pieter Schut getekend zijn door de felle richtingstrijd van die dagen. In feite blijft de kunstenaar heel dicht bij de Bijbelse gegevens, waardoor ze door de eeuwen heen mensen met een verschillende achtergrond hebben kunnen verbinden.

Zo ook kon de doopsgezinde Cornelis van Sichem in 1654 een katholieke bijbel illustreren en kwamen ook de prenten van de calvinist Jan Luyken in een Katholieke Bijbel (1743) terecht. Blijkbaar was het niet zo belangrijk tot welk kerkgenootschap een illustrator behoorde.

IV De tentoonstelling 'Een weg te gaan'

Met oude gravures van Pieter Schut visualiseert de tentoonstelling een document van de Wereldraad van Kerken: "De Kerk, op weg naar een gemeenschappelijke visie" (Faith and Order, paper 214).

Vertegenwoordigers van de Orthodoxe, Protestantse, Anglicaanse, Evangelicale, Pentecostale en Rooms-Katholieke kerken hebben geprobeerd een omvattende oecumenische visie bloot te leggen op het wezen, het doel en de missie van de Kerk. Het document van de Wereldraad verscheen in 2013, werd in vele talen vertaald en is dit jaar wereldwijd en bij veel kerken in gesprek. De gravures volgen fragmenten uit het document, niet de Bijbelse volgorde.

Voor de troon brandden zeven vurige fakkels; dat zijn de zeven geesten van God.

Openbaringen 4, 2-5

Midden voor de troon, tussen de vier wezens en de oudsten, zag ik een lam staan. Het zag eruit alsof het geslacht was en het had zeven horens en zeven ogen; dat zijn de zeven geesten van God die over de hele wereld zijn uitgestuurd. Het lam ging naar degene die op de troon zat en ontving de boekrol uit zijn rechterhand.

Openbaringen 5, 6-7

'God heeft zijn Zoon niet naar de wereld gezonden om een oordeel over haar te vellen, maar opdat de wereld door hem zou worden gered'. Het Nieuwe Testament eindigt met het visioen van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, door Gods genade van aanzien veranderd.

De nieuwe kosmos is ons beloofd voor het einde van de geschiedenis, maar is op voorlopige wijze nu al aanwezig, wanneer de Kerk op haar pelgrimage door de tijd, overeind gehouden door geloof en hoop, in liefde en in eredienst roept 'Kom, Heer Jezus'.

Uit: De Kerk, op weg naar een gemeenschappelijke visie, 69

II De tentoonstelling

1. Tastend de weg gaan

Overweging

Op de achtergrond zien we de tuin van Eden. Het behoort tot het wezen van mensen dat ze een gemeenschap kunnen vormen: met elkaar, met de wereld om hen heen en zelfs met God. De mensen zijn echter ook in staat om die gemeenschap te verbreken. Op de voorgrond vertrekt de mens uit de tuin. De engel legt zijn hand op de schouder van Adam en telt zich met zijn vlamvend zwaard op tussen de mens en het aangezicht van God. "Adam besight nu, uyt noodt, zijn handen voor zijn oogen, tast soo na de wegh, hy is voor Godt bevreesst. Nu 't zijn verleyder was, die leytsman is geweest." (Schutbijbel)

God wil echter de ontstane kloven overbruggen. Hij heeft zijn Zoon gezonden om ons te verlossen en roept ons op om kloven te overbruggen. De vraag is of wij ons laten raken door de gekruisigde en verrezen Christus. De vraag is of we 'tastend' de weg willen gaan om de gemeenschap met God, met elkaar en met de wereld om ons heen te herstellen.

Durven we als gebroken mensen, maar gevoed door Gods belofte, de wereld in te trekken, te bidden en te helen wat gebroken is?

Uit de Bijbel

"Uit de rib die hij bij de mens had weggenomen, bouwde God, de HEER, een vrouw en hij bracht haar bij de mens. Toen riep de mens uit: 'Eindelijk een

gelijk aan mij, mijn eigen gebeente, mijn eigen vlees. Zo komt het dat een man zich losmaakt van zijn vader en moeder en zich hecht aan zijn vrouw, met wie hij één van lichaam wordt."

Genesis 2, 22-23a; 24

"Daarom stuurde hij de mens weg uit de tuin van Eden om de aarde te gaan bewerken, waaruit hij was genomen. En nadat hij hem had weggejaagd, plaatste hij ten oosten van de tuin van Eden de cherubs en het heen en weer flitsende, vlammeende zwaard. Zij moesten de weg naar de levensboom bewaken."

Genesis 3, 23-24

"Volgens de Bijbel werden man en vrouw geschapen naar Gods beeld; zij dragen daardoor in zich het vermogen tot gemeenschap (koinonia in het Grieks) met God en met elkaar."

"Gods bedoeling met de schepping werd gedwarsboomd door de zonde en ongehoorzaamheid van de mens die schade deed aan de verhouding tussen God, de mensen en de scheppingsorde."

"Gemeenschap waarvan het eigen leven van de heilige Drie-Eenheid de bron is, is de gave waarvan de Kerk leeft en tegelijk de gave die zij geroepen is te bieden aan een gewonde en verdeelde mensheid in de hoop op verzoening en genezing."

Uit: De Kerk, op weg naar een gemeenschappelijke visie, 1

---

16. Opdat de wereld zou worden gered

Overweging

In een wereld die ten onder lijkt te gaan aan geweld, heeft Johannes een prachtig visioen. Hij ziet dat het geweld van voorbijgaande aard is. God troont boven alle geweld uit. Onze levensweg wordt in het perspectief van Gods belofte gezien. God heeft zijn Zoon niet naar de wereld gezonden om een oordeel over haar te vellen, maar opdat de wereld door hem zal worden gered.

Ondanks dat we geconfronteerd worden met oorlogen en geweld, hongersnood, overstromingen, verwoestijning en ziekten, komt God ons tegemoet met een nieuwe hemel en een nieuwe aarde.

Op welke manier kan de Kerk tijdens haar pelgrimage door de tijd vorm geven aan geloof, hoop en liefde?

Uit de Bijbel

Op hetzelfde moment raakte ik in vervoering. Er stond een troon in de hemel en daarop zat iemand. Degene die daar zat, had een uiterlijk als van jaspis en sarder en rond de troon was een regenboog die eruitzag als smaragd.

Om de troon heen stonden vierentwintig andere tronen, waarop vierentwintig oudsten zaten. Ze droegen witte kleren en hadden een gouden krans op hun hoofd. Van de troon gingen bliksemschichten uit en donderslagen en groot geraas.

Jezus' uitdrukkelijk oproep aan zijn leerlingen dat ze het 'zout van de aarde' en het 'licht van de wereld' moeten zijn heeft christenen ertoe gebracht zich met politieke en economische autoriteiten te verbinden om de waarden van het koninkrijk van God te bevorderen en zich te verzetten tegen een politiek en initiatieven die daarmee in strijd zijn.

Het getuigenis (martyria) van de Kerk zal zowel voor de gemeenschap als voor individuele christenen de weg van het kruis met zich meebrengen, tot het martelaarschap toe.

Uit: De Kerk, op weg naar een gemeenschappelijke visie, 65

---

2. Jezus zendt ons op weg

Overweging

We zien Jezus Christus opgaan naar de hemel. Zijn leerlingen zien op naar de mens die door God gezonden is om de gebrokenheid van ons bestaan te helen. Zijn voetspoor staat in het midden van de Kerk. Voordat Jezus terug gaat naar de Vader, zendt Hij zijn leerlingen op weg om van zijn Evangelie te getuigen.

De voormalige Anglicaanse Aartsbisschop Rowan Williams schreef hierover: Het is niet de Kerk van God die een missie heeft, maar het is de missie van God die een Kerk heeft. Met deze zending gaat de Kerk op weg. Dat is wezenlijk. Ieder heeft daarin zijn eigen verantwoordelijkheid: de kerkelijke leiders, de theologen en de mensen in een parochie of gemeente.

Is een kerk nog echt kerk als ze niet over de breuken met andere kerken durft te kijken?

Zou je een kerk die alleen bij zichzelf stilstaat, wel een Kerk mogen noemen?

Uit de Bijbel

"Hij zei tegen hen: 'Er staat geschreven dat de messias zal lijden en sterven, maar dat hij op de derde dag zal opstaan uit de dood, en dat in zijn naam alle volken opgeroepen zullen worden om tot inkeer te komen, opdat hun zonden worden vergeven. Jullie zullen hiervan getuigenis afleggen, te beginnen in Jeruzalem.'"

Lucas 24, 46 - 48

"Hij nam hen mee de stad uit, tot bij Betanië. Daar hief hij zijn handen op en zegende hen. Terwijl hij hen zegende, ging hij van hen heen en werd opgenomen in de hemel."

Lucas 24, 50-51

"Elk van de vier evangeliën eindigt met een zendingsofdracht. Dit bevel van Jezus geeft al een aanwijzing van wat hij wilde dat zijn Kerk zou zijn om deze zending uit te voeren. Ze moest een getuigende gemeenschap zijn, die Gods koninkrijk verkondigt dat Jezus als eerste had verkondigd door mensen uit alle volken uit te nodigen tot een geloof dat redt."

"Ze moest een liturgische gemeenschap zijn die nieuwe leden inwijdt door een doop in de naam van de heilige Drie-Eenheid.

Ze moest een gemeenschap van leerlingen zijn waarin de apostelen door het Woord te verkondigen, te dopen en de Maaltijd van de Heer te vieren, nieuwe gelovigen ertoe moesten brengen al wat Jezus had bevolen te onderhouden."

Uit: De Kerk, op weg naar een gemeenschappelijke visie, 2

---

15. Getuigen in de wereld van vandaag

Overweging

De diaken Stefanus kijkt omhoog naar de heerlijkheid van de Vader en de Zoon. Om hem heen zijn mannen die hem gaan stenigen. Saulus zit terzijde met de mantels aan zijn voeten en op de achtergrond zien we de hogepriester en leden van het Sanhedrin, de Hoge Raad. Stefanus heeft de naam de eerste martelaar te zijn. Het is goed dat we beseffen dat de betekenis van het woord martelaar is 'iemand die van zijn geloof getuigt'.

Voordat Stefanus buiten de muren van Jeruzalem wordt gesleept, geeft hij een vurig getuigenis van zijn geloof. Hij schuwt daarbij de confrontatie niet.

Op welke manier moet de Kerk getuigen in de wereld van vandaag?

Uit de Bijbel

Maar vervuld van de heilige Geest sloeg Stefanus zijn blik op naar de hemel en zag de luister van God en Jezus die aan Gods rechterhand stond.

Lucas 7, 55 - 57

Ze dreven hem de stad uit om hem te stenigen. De getuigen gaven hun mantel in bewaring bij een jongeman die Saulus heette. Terwijl Stefanus gestenigd werd, riep hij uit: 'Heer Jezus, ontvang mijn geest.' Hij viel op zijn knieën en riep luidkeels: 'Heer, reken hun deze zonde niet aan!' En na deze woorden stierf hij.

Lucas 7, 55 - 60

Maar wee jullie die rijk zijn, jullie hebben je deel al gehad.

Lucas 6, 24

Hij dreef een demon uit die niet kon spreken. Toen de demon verdreven was, begon de stomme te spreken en de mensenmenigte stond verbaasd.

Lucas 11, 14

De wereld die 'God zo heeft liefgehad', draagt de littekens van de problemen en tragedies die schreeuwen om de bewogen betrokkenheid van christenen.

Zij geloven dat God, die de absolute liefde, barmhartigheid en rechtvaardigheid is, in de kracht van de heilige Geest door hen kan werken.

Zij leven als leerlingen van de Ene die zich het lot aantrok van de blinden, de lammen en de melaatsen, die de armen en de buitengesloten verwelkomde en de confrontatie aanging met de autoriteiten die zich weinig bekommerden om de waardigheid van de mens en de wil van God. De Kerk moet ertoe bijdragen dat zij die in de samenleving geen macht hebben, worden gehoord; soms moet ze een stem worden voor hen die geen stem hebben.

Uit: De Kerk, op weg naar een gemeenschappelijke visie, 64

---

3. Een nieuwe verkondiging van het Evangelie

Overweging

In een groots visioen ziet de profeet Ezechiël het volk van God dat niet meer kan hopen en geloven. Gods volk is niet langer onderweg. Daarom zal Gods Geest over deze chaos neerdalen en levensadem geven.

Als de Kerk een voortzetting van het werk van Jezus Christus wil zijn, zal ze zich moeten openstellen voor het werk van de heilige Geest, die uitgaat van de Vader en de Zoon.

Juist als het gaat over de terugloop van de kerkbetrokkenheid in Nederland, moeten we niet bij de pakken neerzitten. Een nieuwe verkondiging van het Evangelie betekent dat we ons durven openen voor het werk van de heilige Geest.

Waar zien we in onze tijd de heilige Geest aan het werk?

Hoe zou de nieuwe verkondiging van het Evangelie in onze omgeving er kunnen uitzien?

Uit de Bijbel

Zijn geest voerde mij mee en hij zette mij neer in een dal vol beenderen.
Ezechiël 37, 1

Ik profeteerde zoals mij was opgedragen: 'Profeteer tegen de wind, profeteer, mensenkind, en zeg tegen de wind: "Dit zegt God, de HEER: Kom uit de vier windstreken, wind, en blaas in deze doden, zodat ze weer gaan

leven.” Ik profeteerde zoals hij mij gezegd had, en de lichamen werden met adem

gevuld. Ze kwamen tot leven en gingen op hun voeten staan: een onafzienbare menigte.

Ezechiël 37, 7. 9-10

En hij zei tegen mij: ‘Mensenkind, deze beenderen zijn het volk van Israël. Het zegt: “Onze botten zijn verdord, onze hoop is vervlogen, onze levensdraad is afgesneden.” Profeteer daarom en zeg tegen hen: “Dit zegt God, de HEER: Mijn volk, ik zal jullie graven openen, ik laat jullie uit je graven komen en ik zal jullie naar het land van Israël terugbrengen.

Ezechiël 37,11-12

"Gods plan om de wereld te redden wordt uitgevoerd door de zending van de Zoon en van de heilige Geest. Christenen geloven en belijden met de geloofsbelijdenis dat er een onlosmakelijke band is tussen wat God in Jezus Christus door de heilige Geest heeft gedaan en de werkelijkheid van de Kerk. "

Op sommige plaatsen worden de kerken geconfronteerd met een dramatische daling in lidmaatschap en zijn ze in de ervaring van velen niet langer relevant voor hun leven; wat degenen die nog wel geloven ertoe brengt te spreken van de noodzaak van een nieuwe evangelisatie.

Uit: De Kerk, op weg naar een gemeenschappelijke visie, 3, 7

---

14. Blokkades opruimen

Overweging

Jezus neemt een blokkade weg bij een man die niet kan spreken. Een duivel verlaat de mond. Daarmee geeft Jezus stem aan iemand die geen stem had. Hij neemt het op voor de kwetsbaren (Gelukkig jullie), neemt hun innerlijke blokkades weg en klaagt de mensen aan die blokkades voor de kwetsbaren opwerpen (Wee jullie).

Jezus' woorden en daden zijn een oproep voor hen die in Zijn voetspoor willen treden om zich sterk te maken voor de kwetsbaren, stem te geven aan wie geen stem hebben en de confrontatie aan te gaan met de autoriteiten, als dat nodig is.

Wat zijn de belangrijkste littekens die de wereld van vandaag draagt?

Welke mensen kunnen hulp gebruiken om hun blokkades op te ruimen?

Uit de Bijbel

Ze waren gekomen om naar hem te luisteren en zich van hun ziekten te laten genezen; ook degenen die gekweld werden door onreine geesten werden genezen, en de hele menigte probeerde hem aan te raken, want er ging een kracht van hem uit die allen genas. Hij richtte zijn blik op zijn leerlingen en zei: “Gelukkig jullie die arm zijn, want van jullie is het koninkrijk van God.”

Lucas 6,18 - 20

Het geloof legt de grondslag voor alles waarop we hopen, het overtuigt ons van de waarheid van wat we niet zien. Om hun geloof werden de mensen uit vroeger tijden geprezen.

Hebreeën 11, 1

Door zijn geloof werd Henoeh naar elders overgebracht om niet te hoeven sterven; hij werd niet meer gevonden, omdat God hem had weggenomen. Hij stond immers al vóór zijn opneming bekend als iemand in wie God vreugde vond. Zonder geloof is het onmogelijk God vreugde te geven; wie hem wil naderen moet immers geloven dat hij bestaat, en wie hem zoekt zal door hem worden beloofd.

Hebreeën 11, 5 – 6

"Maar, zoals Paulus met zoveel nadruk leert, mensen worden niet gerechtvaardigd door de werken van de Wet maar door genade langs de weg van geloof."

"Het is van groot belang voor het herstel van de eenheid dat de twee gemeenschappen waarvan het uiteengaan het begin van de protestantse Reformatie markeerde, een consensus hebben bereikt over de centrale aspecten van de leer van de rechtvaardiging door het geloof, die het voornaamste focus van hun onenigheid was ten tijde van de scheiding. Het is op grond van geloof en genade dat moreel engagement en gezamenlijk handelen mogelijk zijn en intrinsiek moeten worden genoemd aan het leven en het zijn zelf van de Kerk."

Uit: De Kerk, op weg naar een gemeenschappelijke visie, 61

---

4. Richting voor onze reis

Overweging

Voor de Kerk is het wezenlijk dat ze zich op haar weg laat leiden door Gods woord. We zien de diaken Filippus en een Ethiopische ambtenaar. De Ethiopiër en Filippus komen uit verschillende culturen, maar ze ontmoeten elkaar bij Gods Woord.

De Ethiopiër, onderweg naar huis, is nieuwsgierig naar de profetie van Jesaja. Hij vraagt zich af: "Wie is de Lijdende Dienstknecht die daar beschreven wordt?" Deze vraag is voor Filippus reden om te spreken over het lijden van Jezus Christus. Het wordt een geloofsgesprek dat leidt tot de doop van de Ethiopiër. De Bijbel ligt opengeslagen in de koets.

Benutten wij, in onze eigen kerk én als kerken onderling, de Bijbel voldoende als onze gemeenschappelijke bron? Welke nieuwe wegen kunnen we gaan om met méér mensen Gods woord te delen?

Uit de Bijbel

De diaken Filippus kwam een Ethiopiër tegen, een eunuch, een hoge ambtenaar van de kandake, de koningin van Ethiopië. *Handelingen 8, 27*

Filippus haastte zich naar hem toe en hoorde hem de profeet Jesaja lezen, waarop hij vroeg: 'Begrijpt u ook wat u leest?' De Ethiopiër antwoordde: 'Hoe zou dat kunnen als niemand mij uitleg geeft?'

Handelingen 8, 30-31

De eunuch vroeg aan Filippus: 'Kunt u me zeggen over wie de profeet het heeft? Over zichzelf of over een ander?' Daarop begon Filippus met hem te spreken over het evangelie van Jezus, waarbij hij de schrifttekst die de Ethiopiër las, als uitgangspunt nam.

Handelingen 8, 34-35

Het middelpunt en het fundament van de Kerk is het Evangelie, de verkondiging van het mens geworden Woord, Jezus Christus, de Zoon van de Vader.

Door de prediking van het Evangelie en in de kracht van de heilige Geest komen mensen tot het geloof dat redding is en worden zij langs sacramentele weg ingelijfd in het lichaam van Christus.

Een aspect dat het leven van de Kerk bepaalt, bestaat hierin dat zij een gemeenschap is die het woord van God hoort en verkondigt. De Kerk put haar leven uit het Evangelie en ontdekt steeds opnieuw de richting voor haar reis.

Uit: De Kerk, op weg naar een gemeenschappelijke visie, 14

---

13. Wandelen met God

Overweging

Enoch is de vader van Methusalem en de overgrootvader van Noach. Rechts op de gravure zien we hem en zijn familie in gebed. Enoch wandelde met God. Dat betekent: Hij was vertrouwd met God. Zijn familie blijktbaar ook.

Op de achtergrond zien we dat

de hemel wordt opgenomen. De interpretatie dat hij wordt opgenomen vanwege zijn geloof, kennen we uit het boek Hebrëeën. Het vertrouwen dat God ons aanvaardt vanwege ons geloof, kunnen we zien als de basis van Gods Kerk.

De vraag of God de mens rechtvaardigt vanwege zijn geloof of vanwege zijn goede werken was het breekpunt tussen Luther en de RK Kerk. Op 31 oktober 1999 kwamen de RK Kerk en de Lutherse Wereld Federatie tot een gezamenlijke verklaring.

Waarom is het belangrijk om het geloof te zien als het fundament van de Kerk?

Wat is het belang van goede werken voor het leven van de Kerk?

Uit de Bijbel

Enoch leefde in nauwe verbondenheid met God; aan zijn leven kwam een einde, doordat God hem wegnam.

Genesis 5, 24

"Evangelisatie moet altijd respect hebben voor hen die er andere geloofsovertuigingen op na houden. Aan anderen het vreugdevolle nieuws meedelen van de waarheid die in het Nieuwe Testament wordt geopenbaard, is een uitdrukking van eerbiedige liefde. In de huidige context van een toegenomen bewustzijn van religieus pluralisme zijn de mogelijkheid van heil voor hen die niet uitdrukkelijk in Christus geloven en de verhouding tussen de interreligieuze dialoog en de verkondiging van Jezus als de Heer, steeds meer onderwerpen geworden waarover christenen nadenken en discussiëren."

*Uit: De Kerk, op weg naar een
gemeenschappelijke visie, 60*

---

5. Het hele volk van God

Overweging

Gods volk is onderweg vanuit Egypte naar het beloofde land. Twaalf stenen vormen het gedenkteken van de doortocht door de Jordaan. Het water staat overeind als een dam. De stenen vertellen het verhaal van Gods reddende nabijheid, toen het volk de oversteek moest wagen. Tegelijkertijd wordt met de twaalf stenen ook de eenheid van het volk aangeduid. Het hele volk van God moet de herinnering aan Gods reddende nabijheid doorgeven aan volgende geslachten.

Met de aanstelling van de twaalf apostelen staat het beeld van het 'hele volk van God' model voor heel de Kerk, Gods volk onderweg. Bovendien brengt Jezus daarmee vanaf het allereerste begin een zekere structuur aan. Daarmee kan de Kerk vanaf het allereerste begin de zending van Christus als een geheel voortzetten.

Op welke manier kan 'heel de Kerk' dienaar zijn van de eenheid die Christus in zijn kerk heeft willen aanbrengen?

Uit de Bijbel

"Jozua liet twaalf mannen aanwijzen, één uit elke stam van Israël, en nadat hij hen bij elkaar geroepen had, zei hij tegen hen: 'Ga voor de ark van de HEER, uw God, de Jordaan in. U moet allemaal één steen op uw schouders nemen, één voor elke stam van Israël. Ze zullen een gedenkteken voor u zijn.'"

"Wanneer uw kinderen later zullen vragen wat die stenen betekenen, dan moet u ze vertellen dat het water van de Jordaan werd tegengehouden door de

aanwezigheid van de ark van het verbond met de HEER. Vertel ze dat toen de ark de Jordaan inging het water werd afgesneden en dat deze stenen daarvan voor Israël een eeuwig gedenkteken zijn."

Jozua 4, 4-7

Het hele volk van God is geroepen een profetisch volk te zijn dat getuigenis aflegt van Gods woord; een priesterlijk volk dat het offer aanbiedt van een leven dat geleefd wordt in leerling zijn; en een koninklijk volk dat als instrument dienstbaar wil zijn aan de vestiging van Gods rijk.

Alle leden van de Kerk delen in deze roeping. Met de roeping en zending van de Twaalf legde Jezus de grondslag voor het leiderschap van de gemeenschap van zijn leerlingen bij hun doorgaande verkondiging van het koninkrijk.

Uit: De Kerk, op weg naar een gemeenschappelijke visie, 19

---

12. Het woord zal zich verspreiden

Overweging

Lucas beschrijft hoe Jozef en Maria naar de tempel gaan om duiven te offeren. In de tempel ontmoeten ze Simeon en Hanna. Simeon neemt Jezus in zijn handen en voorspelt dat dit kind als een licht voor de volkeren zal stralen. De jongen, rechts, kijkt wellicht in het Bijbelboek Jesaja, waaruit Simeon citeert.

De evangelist Lucas zal in het boek Handelingen beschrijven hoe het Woord zich over de aarde gaat verspreiden.

Hoe kunnen we de vreugde van het Evangelie in dialoog brengen met de andersgelovige mens die we ontmoeten?

Uit de Bijbel

Gedreven door de Geest kwam hij naar de tempel en toen Jezus' ouders hun kind daar binnenbrachten om met hem te doen wat volgens de wet gebruikelijk is, nam hij het in zijn armen en loofde hij God met de woorden:

'Nu laat u, Heer, uw dienaar in vrede heengaan, zoals u hebt beloofd. Want met eigen ogen heb ik de redding gezien die u bewerkt hebt ten overstaan van alle volken: een licht dat geopenbaard wordt aan de heidenen en dat tot eer strekt van Israël, uw volk.'

Lucas 2, 27 – 28

Jezus bleef zwijgen. De hogepriester zei: 'Ik bezweer u bij de levende God, zeg ons of u de messias bent, de Zoon van God.' Jezus antwoordde: 'U zegt het. Maar ik zeg tegen u allen hier: vanaf nu zult u de Mensenzoon zien zitten aan de rechterhand van de Machtige en hem zien komen op de wolken van de hemel.'

Lucas 26, 63-64

"Daarom verschilt het gezag van de Kerk van dat van de wereld. Toen de leerlingen probeerden macht uit te oefenen over elkaar, corrigeerde Jezus hen met de woorden dat hij niet gekomen was om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven voor anderen te geven."

"Gezag in de Kerk moet worden opgevat als een nederige dienst, die de gemeenschap (koinonia) van de Kerk voedt en opbouwt in geloof, leven en getuigenis; het toonbeeld ervan is de daad waarmee Jezus de voeten van de leerlingen waste. Het is een liefdedienst (diakonia), zonder enige overheersing en dwang."

Uit: De Kerk, op weg naar een gemeenschappelijke visie, 49

---

6. Een weg van heiligheid gaan

Overweging

Soms zien christenen in de ark met zijn bewoners het beeld van de heiligheid van de Kerk. Zoals Noach en zijn gezin in hun tijd kan de Kerk een instrument van vrede en gerechtigheid zijn in een wereld die wordt overspoeld door onrecht en geweld.

Het is een vrij gesloten beeld waarin maar weinig openingen zijn om in dialoog met 'de boze buitenwereld' te gaan.

Het is echter wel een beeld dat ons oproept om te streven naar vrede en gerechtigheid, een beeld dat het verlangen wil wekken naar heelheid en heiligheid. Wanneer we luisteren naar Gods oproep, mogen we vertrouwen dat God de kerk beschermt, wanneer ze wordt overspoeld door bedreigingen.

Welk kwaad zien we in onszelf, in onze kerk en in de wereld rondom?

Durven we te vertrouwen op de heiligheid die het wezen van de Kerk vormt en ons tot berouw, vernieuwing en hervorming te laten roepen om een weg van heiligheid te gaan?

Uit de Bijbel

"Toen zei de HEER tegen Noach: 'Ga de ark in, samen met je hele gezin, want ik heb gezien dat jij als enige van deze generatie rechtschapen bent.'" *Genesis 7,1*

"Ook zei God tegen Noach en zijn zonen: 'Hierbij sluit ik een verbond met jullie en met je nakomelingen, en met alle levende wezens die bij jullie zijn: vogels, vee en wilde dieren, met alles wat uit de ark is gekomen, alle dieren op aarde. Deze belofte doe ik jullie: nooit weer zal alles wat leeft door het water van een vloed worden uitgeroeid, nooit weer zal er een zondvloed komen om de aarde te vernietigen. En dit,' zei God, 'zal voor alle komende generaties het teken zijn van het verbond tussen mij en jullie en alle levende wezens bij jullie: ik plaats mijn boog in de wolken; die zal het teken zijn van het verbond tussen mij en de aarde.'"

Genesis 9, 8-13

Over het heilige van de 'ene, heilige, katholieke en apostolische kerk':

"De Kerk is heilig, omdat God heilig is. Jezus 'heeft de Kerk liefgehad en zichzelf voor haar prijsgegeven om haar te heiligen door de reiniging met het water en het woord ... zodat zij heilig en zonder smet zou zijn.' "

Evengoed heeft de zonde, die deze heiligheid weerspreekt en met het ware wezen en de roeping van de Kerk in strijd is, steeds weer de levens van de gelovigen ontsierd. Daarom is de dienst van de Kerk, die erin bestaat mensen voortdurend tot berouw, vernieuwing en hervorming te roepen, een aspect van haar heiligheid.

Uit: De Kerk, op weg naar een gemeenschappelijke visie, 22

---

11. Gezag in Kerk en wereld

Overweging

Jezus wordt geboeid voor de hogepriester Kajafas geleid. Elk ogenblik kan hij getroffen worden door een vuistslag. Jezus lijkt machteloos tegenover Kajafas, de heerser op zijn troon. Opnieuw is het Petrus die lef toont door zich in het hol van de leeuw te wagen. Maar bij een vuur op een binnenplaats, even verderop, wordt hij aangesproken door een dienstmeisje. Dan zal hij Jezus verloochenen.

Kajafas heeft een verwrongen gezicht. Zijn stoel lijkt voorzien van duiveltjes. Jezus, de Lijdende Dienaar, heeft echter een stralenkrans van heiligheid rond zijn hoofd.

Hoe kan uitoefening van gezag samengaan met nederige dienst aan de gemeenschap?

Uit de Bijbel

Zij die Jezus gevangengenomen hadden, leidden hem voor aan Kajafas, de hogepriester bij wie de schriftgeleerden en de oudsten bijeengekomen waren.

Lucas 26, 57

De hogepriesters en het hele Sanhedrin probeerden een valse getuigenverklaring tegen Jezus te laten afleggen op grond waarvan ze hem ter dood zouden kunnen veroordelen, maar ze vonden er geen, hoewel zich vele valse getuigen meldden.

Lucas 26, 59

Maar toen hij voelde hoe sterk de wind was, werd hij bang. Hij begon te zinken en schreeuwde het uit: 'Heer, red me!' Meteen strekte Jezus zijn hand uit, hij greep hem vast en zei: 'Kleingelovige, waarom heb je getwijfeld?'
Mattheüs 14, 25-31

"Sommige kerken geloven dat het drievoudig ambt van bisschop, presbyter en diaken een teken is van de voortdurende trouw aan het Evangelie en van levensbelang is voor de apostolische continuïteit van de Kerk als geheel. Andere zien de trouw aan het Evangelie niet zo strikt gebonden aan opvolging in het ambt. Weer andere zijn op hun hoede voor het historisch episcopaat; zij vinden dat het kwetsbaar is voor misbruik en het in zich heeft het welzijn van de gemeenschap te schaden."

Uit: De Kerk, op weg naar een gemeenschappelijke visie, 47

---

7. Kloven overbruggen

Overweging

De Kerk heeft een zending, een opdracht. Die opdracht begint in Jeruzalem, maar mede door de vervolgingen verspreidt het zendingswerk zich over de omliggende gebieden.

Petrus gaat zelfs over de grens van zijn eigen volk. Hij wordt uitgenodigd bij Cornelius, een godvrezend man, maar een heiden. Petrus ontdekt gaande de weg dat God voorbij de scheidslijn tussen Jood en heiden kijkt.

Petrus laat het Joodse onderscheid tussen rein en onrein voedsel achter zich. Hij overbrugt kloven tussen mensen en culturen om Gods woord te verkondigen. Met de doop van de heiden Cornelius opent hij nieuwe wegen voor de evangelisatie.

Welke vormen en methoden moeten de kerken van Nederland benutten om het geloof te verkondigen in de verschillende groepen en culturen die ons land kent?

Uit de Bijbel

Petrus nam het woord en zei: 'Nu begrijp ik pas goed dat God geen onderscheid maakt tussen mensen, maar dat hij zich het lot aantrekt van iedereen, uit welk volk dan ook, die ontzag voor hem heeft en rechtvaardig handelt. God heeft aan de Israëlieten bekendgemaakt dat hij door Jezus Christus het goede nieuws van de vrede is komen brengen. Deze Jezus is de Heer van alle mensen.

Handelingen 10, 34-36

De Joodse gelovigen die met Petrus waren meegekomen, zagen vol verbazing dat ook heidenen het geschenk van de heilige Geest ontvingen, want ze hoorden hen in klanktaal spreken en God prijzen. Toen merkte Petrus op: 'Wie kan nu nog weigeren deze mensen met water te dopen, nu ze net als wij de heilige Geest hebben ontvangen?'

Handelingen 10, 45-47

Culturele en historische factoren dragen bij tot de rijke verscheidenheid binnen de Kerk. Wil er sprake zijn van een authentieke beleving van het Evangelie op verschillende plaatsen en in verschillende tijden, dan moet het worden verkondigd in talen en met symbolen en beelden die daarbinnen van betekenis zijn.

Rechtmatige verscheidenheid wordt in gevaar gebracht overal waar christenen hun eigen culturele uitdrukkingen van het Evangelie als de enig authentieke beschouwen die aan christenen met een andere cultuur moeten worden opgelegd.

Uit: De Kerk, op weg naar een gemeenschappelijke visie, 28

---

10. Kwetsbaar ambt

Overweging

Het einde van de nacht. De boot wordt door de golven geteisterd. We zien de angst van de leerlingen in de boot. Zo angstig kan ook de Kerk zijn, wanneer ze tegenwind heeft.

Petrus is de eerste onder de apostelen. Hij durft voorop gaan, maar ook hij kan worden overvallen door angst en twijfel. Als hij wegzinkt, steekt Jezus hem een hand toe en trekt hem uit het water omhoog.

Het evangelie schetst de kwetsbaarheid van Petrus, één van de de leiders van de jonge Kerk. De Bijbel maakt er geen geheim van dat angst, twijfel en falen een onderdeel is van Gods volk onderweg. Ook kerkleiders blijven afhankelijk van de toegestoken hand die Christus hen op moeilijke momenten reikt.

Op welke manier kan het ambt, dus ook de kwetsbaarheid van het ambt, een plaats in de ene Kerk hebben?

Uit de Bijbel

Tegen het einde van de nacht kwam hij naar hen toe, lopend over het meer. Toen de leerlingen hem op het meer zagen lopen, raakten ze in paniek. Ze riepen: 'Een spook!' en schreeuwden het uit van angst. Meteen sprak Jezus hen aan: 'Blijf kalm! Ik ben het, wees niet bang!'

Petrus antwoordde: 'Heer, als u het bent, zeg me dan dat ik over het water naar u toe moet komen.' Hij zei: 'Kom!' Petrus stapte uit de boot en liep over het water naar Jezus toe.

"De eucharistie vraagt van allen die broeders en zusters zijn in het ene gezin van God, dat zij bereid zijn tot verzoening en delen."

"Christenen worden in de eucharistie geroepen solidair te zijn met hen die worden uitgesloten en tekens te worden van de liefde van Christus die voor allen heeft geleefd en zich heeft opgeofferd en zich nu in de eucharistie geeft."

"De eucharistie brengt in onze geschiedenis een nieuwe werkelijkheid binnen, die christenen omvormt tot het beeld van Christus en daarom tot daadwerkelijke getuigen maakt."

*Uit: De Kerk, op weg naar een
gemeenschappelijke visie, 43*

---

8. Verbonden met de verrezen Christus

Overweging

De zon komt op. In hun liefde voor de HEER zijn de vrouwen onderweg naar het graf. We zien niet twee (zoals de Mattheüs beschrijft), maar drie vrouwen, op weg naar het graf.

We zien zeker tien soldaten die het graf bewaken. Ze hebben van Pilatus de opdracht gekregen te voorkomen dat het lichaam geroofd wordt. In het evangelie van Mattheüs wordt de schrik van de soldaten veroorzaakt door een engel. Op de gravure wordt de schrik veroorzaakt door Jezus. Zijn verrijzenis is stralend en overweldigend.

Wanneer je wordt ondergedompeld in het water van de doop, word je verbonden met het leven, sterven en verrijzen van Christus. Door de doop word je ingevoegd in de gemeenschap van de Kerk, het lichaam van Christus. Voortaan is jouw levensweg verbonden met de weg die de Kerk gaat.

*Is jouw levensweg verbonden met de
verrezen Christus?*

*Is jouw levensweg ingevoegd in de weg die
de Kerk gaat?*

Uit de Bijbel

Na de sabbat, toen de ochtend van de eerste dag van de week gloorde, kwam Maria uit Magdala met de andere Maria naar het graf kijken. Plotseling begon de aarde hevig te beven, want een engel van de Heer daalde af uit de hemel, liep naar het graf, rolde de steen weg en ging erop zitten. Hij lichtte als een bliksem en zijn kleding was wit als sneeuw.

'Een weg te gaan'

De bewakers beefden van angst en vielen als dood neer.

De engel richtte zich tot de vrouwen en zei: 'Wees niet bang, ik weet dat jullie Jezus, de gekruisigde, zoeken. Hij is niet hier, hij is immers opgestaan, zoals hij gezegd heeft. Kijk maar, dat is de plaats waar hij gelegen heeft.

En ga nu snel naar zijn leerlingen en zeg hun: "Hij is opgestaan uit de dood, en dit moeten jullie weten: hij gaat jullie voor naar Galilea, daar zul je hem zien."

Mattheüs 28, 1-7

Door de doop met water in de naam van de Drie-ene God, de Vader, de Zoon en de heilige Geest worden christenen verenigd met Christus en met elkaar in de Kerk van alle plaatsen en tijden.

De doop is het betrokken worden in en de viering van het nieuwe leven in Christus en van de participatie in zijn doop, leven, dood en verrijzenis.

Hij is 'de wedergeboorte en de vernieuwing door de heilige Geest' die gelovigen inlijft in het lichaam van Christus en hen in staat stelt te delen in het rijk van God en het leven van de toekomstige wereld.

Zo is de doop een fundamentele band van eenheid.

Uit: De Kerk, op weg naar een gemeenschappelijke visie, 41

---

9. Een weg van recht en vrede gaan

Overweging

Links op de gravure heeft een rijke man een overvloedige maaltijd met zijn gasten. Knechten lopen af en aan. Voor op de afbeelding zien we Lazarus die van de maaltijd is buitengesloten. De honden likken zijn zweren. Als Lazarus sterft, wordt hij door engelen omhoog gedragen en mag hij rusten aan het hart van Abraham (rechtsboven).

Tijdens de Maaltijd van de Heer worden brood en wijn omgevormd tot lichaam en bloed van Christus. Zo ook moeten de deelnemers omgevormd worden om in hun leven een weg van recht en vrede te gaan.

Wanneer bidden we tijdens Maaltijd van de Heer om omgevormd te worden?

Op welke momenten stoot God ons aan om een weg van recht en vrede te gaan?

Uit de Bijbel

Er was eens een rijke man die gewoon was zich te kleden in purperen gewaden en fijn linnen en die dagelijks uitbundig feestvierde. Een bedelaar die Lazarus heette, lag voor de poort van zijn huis, overdekt met zweren. Hij hoopte zijn maag te vullen met wat er overschoot van de tafel van de rijke man; maar er kwamen alleen honden aanlopen, die zijn zweren likten.

Op zekere dag stierf de bedelaar en hij werd door de engelen weggedragen om aan Abrahams hart te rusten.

Lucas 16, 19 – 22